

Examen VMBO-GL en TL

2007

tijdvak 1
woensdag 23 mei
9.00 - 11.00 uur

maatschappijleer 2 CSE GL en TL

Dit examen bestaat uit 48 vragen.

Voor dit examen zijn maximaal 65 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

Schrijf alleen de hoofdletter van het goede antwoord op.

Criminaliteit en rechtsstaat

tekst 1

Drie jaar cel voor belager Harmen Roeland

De rechtbank in Amsterdam heeft woensdag een 49-jarige man veroordeeld tot drie jaar cel waarvan zes maanden voorwaardelijk voor het toetakelen van voormalig NOS-verslaggever Harmen Roeland. De man duwde Roeland
5 afgelopen zomer in het Amsterdamse IJ (breed vaarwater tussen Amsterdam-Noord en Amsterdam-Centrum) en stak hem even later met de achterkant van zijn zaklantaarn in zijn linkeroog. Roeland raakte daardoor blind aan zijn linkeroog.

Het Openbaar Ministerie eiste vier jaar cel voor de zware mishandeling en de poging tot doodslag. De rechtbank wees ook een vordering toe van 15.882 euro.
10 Roeland had deze schadevergoeding geëist als voorschot op de immateriële schade die hij had ondervonden.

Roeland gaf tijdens de zitting op de rechtbank zijn visie op het gebeurde.

naar: ANP van 19 januari 2005

De vragen 1 tot en met 3 gaan over tekst 1.

Lees tekst 1.

- 1p 1 In bovenstaande rechtszaak kan de belager geen taakstraf krijgen. Waarom niet?
- A Een veroordeelde krijgt alleen een taakstraf als hij is veroordeeld voor een misdrijf waarop maximaal zes maanden gevangenisstraf staat.
 - B Een veroordeelde krijgt alleen een taakstraf als hij een overtreding heeft begaan.
 - C De belager moet aan het slachtoffer al een geldbedrag betalen.
 - D De belager is veroordeeld volgens het volwassenstrafrecht. Daarin past de taakstraf niet als hoofdstraf.

- 1p 2 In de regels 10 - 11 van tekst 1 staat dat Harmen Roeland immateriële schade heeft geleden.
Welke immateriële schade heeft Harmen Roeland geleden?
A aantasting van het rechtsgevoel
B emotionele en geestelijke schade
C financiële kosten
D verandering van opvatting over goed en kwaad
- 2p 3 Niet alleen verdachten hebben rechten, maar tegenwoordig ook slachtoffers.
→ Van welke twee rechten heeft Harmen Roeland als slachtoffer gebruik gemaakt?
- 1p 4 De politie van een bepaalde regio stuurt regelmatig een enquête naar burgers. Daarin vraagt de politie hoe de burgers denken over veiligheid in de buurt, het functioneren van de politie en over slachtofferschap.
Wat schiet de politie ermee op om mensen **in een enquête** te vragen of ze **slachtoffer** zijn geweest van misdrijven?
De politie
A kan dan beter haar hulpverlenende taak vervullen.
B kan dan beter verdachten van fraudezaken opsporen.
C krijgt dan een beter beeld van bepaalde misdrijven zoals fietsendiefstal.
D krijgt dan een beter beeld van vandalisme in de openbare ruimte.

tekst 2

Advocaat Plasman over foto Mohammed B.

Het programma 'Opsporing Verzocht' toonde gisteren een foto - zonder balkje voor de ogen - van de **verdachte** van de moord op Theo van Gogh, Mohammed B.

B.'s advocaat, Peter Plasman, verloor voorafgaand aan de uitzending een kort geding waarmee hij wilde voorkomen dat zijn cliënt herkenbaar zou worden getoond. Het Openbaar Ministerie vond dat het opsporingsbelang in deze zaak boven het belang van de verdachte ging.

bron: NOVA van 30 november 2004

- 1p 5 Mohammed B. heeft tegenover het Openbaar Ministerie toegegeven dat hij Theo van Gogh heeft vermoord.
Waarom wordt Mohammed B. in de media toch verdachte genoemd in plaats van dader?
A De media willen geen oordeel geven over de daden van Mohammed B.
B Het Openbaar Ministerie wil eerst controleren of Mohammed B. de waarheid spreekt.
C Iemand is verdachte totdat hij door de rechter schuldig is bevonden.
D Mohammed B. kan proberen de schuld van anderen op zich te nemen.

tabel 1

Geslacht gedetineerden (31 januari 2004)	
vrouwen	7,3 %
mannen	92,7 %

naar: de Volkskrant van 12 februari 2005

Bekijk de tabel.

- 2p 6 Uit de tabel kun je afleiden dat het plegen van misdrijven vooral door mannen gebeurt.

→ Welke verklaringen zijn te geven voor het feit dat vooral mannen zich schuldig maken aan crimineel gedrag?

Kies **twee** verklaringen uit onderstaande reeks:

- 1 De invloed van de godsdienst neemt af.
- 2 Er is meer gelegenheid tot crimineel gedrag bij mannen.
- 3 Er zijn aangeboren verschillen tussen mannen en vrouwen.
- 4 Het socialisatieproces is bij jongens en meisjes verschillend.
- 5 Mannen komen moeilijker aan werk dan vrouwen.

Schrijf de twee juiste nummers op.

tekst 3

Hoge Raad krijgt teveel kansloze zaken

De Hoge Raad moet teveel zaken behandelen die op onterechte gronden zijn aangebracht en geen kans van slagen hebben. Dit schrijft de Hoge Raad in het verslag over 2003 en 2004.

naar: de Volkskrant van 25 juni 2005

- 1p 7 Wat is de taak van de Hoge Raad?
- A Advies uitbrengen over strafzaken aan de minister van Justitie.
 - B Behandelen van strafzaken die een lagere rechtbank te zwaar en te ingewikkeld vindt.
 - C Beoordelen of het gerechtshof bij zijn beslissing de rechtsregels juist heeft toegepast.
 - D Rechtspreken als het gaat om zaken tegen de overheid.

tekst 4

Ooit kreeg een bekende hoogleraar criminologie de volgende vraag voorgelegd van een student: "Wat is volgens u de beste manier om gevoelens van onveiligheid te kunnen bestrijden?" Hij adviseerde een ander ochtendblad te gaan lezen.

naar: de Gelderlander van 13 mei 2005

- 1p 8 Wat bedoelde de hoogleraar in tekst 4 met zijn advies?
- A Kranten die zakelijk schrijven over criminaliteit versterken de onveiligheidsgevoelens van de lezers.
 - B Kranten hebben nauwelijks invloed op hoe lezers criminaliteit beleven.
 - C Lezers van kranten met veel misdaadartikelen zullen eerder bij een delict aangifte doen bij de politie.
 - D Lezers van kranten met veel sensationeel nieuws over criminaliteit zullen zich eerder onveilig voelen dan lezers van andere kranten.

tekst 5

Aantal moorden en overvallen neemt verder af

Het aantal overvallen in Nederland is in het eerste kwartaal van 2005 opnieuw afgenomen. Ook het aantal gevallen van moord en doodslag vertoont een afname. Dit blijkt uit cijfers van de Dienst Nationale Recherche-informatie (DNRI) van het korps Landelijke Politiedienst. De DNRI heeft er geen sluitende verklaring voor.

naar: de Volkskrant van 28 april 2005

Lees tekst 5.

- 2p 9 Leg uit dat de cijfers over het aantal overvallen en het aantal gevallen van moord en doodslag betrouwbaarder zijn dan politiecijfers over vernielingen en fietsendiefstal.
- Doe het zo: neem onderstaande nummers over en vul het antwoord aan.*
- 1 De cijfers over het aantal overvallen en gevallen van moord en doodslag zijn betrouwbaarder, omdat ...
 - 2 De politiecijfers over vernielingen en fietsendiefstal zijn minder betrouwbaar, omdat ...

tekst 6

OM gaat zelf straf opleggen onder zes jaar

Een meerderheid in de Tweede Kamer stemt in met het plan om het Openbaar Ministerie zelf straffen te laten opleggen voor delicten waarop maximaal zes jaar celstraf staat. Het gaat om zaken waarin officieren van justitie nu al aan verdachten een schikking mogen aanbieden. Maar gewelds- en zedenmisdrijven moeten hiervan worden uitgesloten, bepaalde de Kamer.

naar: de Volkskrant van 19 april 2005

- 1p 10 De overheid neemt verschillende beleidsmaatregelen om criminaliteit te bestrijden.
Tot welk beleid hoort het nieuwe plan in tekst 6?
- A beleid voor aanpak van jeugdcriminaliteit
 - B gevangenisbeleid
 - C opsporingsbeleid
 - D preventiebeleid
 - E vervolgingsbeleid
- 1p 11 Wat is het gevolg voor het strafproces van het plan in tekst 6?
- A Advocaten krijgen meer werk.
 - B De bevoegdheden van de politie worden uitgebreid.
 - C De bevoegdheid van het OM om te seponeren verdwijnt.
 - D Er komen minder strafzaken voor de rechter.

tekst 7

Ook hof legt Murat D. vijf jaar en tbs op

Het gerechtshof in Den Haag heeft Murat D., de 17-jarige scholier die in januari zijn leraar Hans van Wieren van het Terra College doodschoot, donderdag tot vijf jaar cel en tbs met dwangverpleging veroordeeld. Het hof nam hiermee de uitspraak van de rechtbank in Den Haag over.

naar: de Volkskrant van 24 december 2004

- 1p 12 Wat is de belangrijkste reden waarom het gerechtshof tbs heeft opgelegd?
- A om anderen af te schrikken
 - B om de burgers en de samenleving te beschermen
 - C om genoegdoening te geven aan de familie van het slachtoffer
 - D om tegemoet te komen aan de gevoelens van wraak bij de direct betrokkenen

- 1p **13** Welke bepalingen van het strafrecht zijn toegepast in de rechtszaak van Murat D.? Kies het juiste antwoord of de juiste antwoorden uit onderstaande mogelijkheden:
- 1 De wet biedt de mogelijkheid om rekening te houden met bijzondere kenmerken van de verdachte zoals leeftijd en toerekeningsvatbaarheid.
 - 2 Jongeren vanaf 16 jaar kunnen veroordeeld worden volgens het volwassenstrafrecht.
 - 3 In een rechtszaak heeft de verdachte het recht om in hoger beroep te gaan.
- Schrijf het juiste nummer of de juiste nummers op.*

tekst 8

Maandag-katerdag

Mag er in een bedrijf een dagje gespijbeld worden of niet?

“In sommige organisaties is het geoorloofd dat je één dagje geen zin in werken hebt. Dan snapt men dat privé-problemen kunnen leiden tot verzuim van een dag. In andere bedrijven is een dagje spijbelen taboe. Je komt achter die norm door opmerkingen van het personeel over wat wel of niet mag”, zegt Sanders, hoogleraar personeelwetenschappen.

naar: de Volkskrant van 17 mei 2002

- 1p **14** In de samenleving gelden verschillende soorten regels of normen. Wat voor een soort norm is ‘spijbelen mag in een bedrijf’ of ‘spijbelen mag niet in een bedrijf’ in **tekst 8**?
- A een individuele gedragsregel
 - B een ongeschreven regel
 - C een rechtsregel
 - D een regel in het arbeidscontract

tekst 9

Huwelijk zorgt voor minder misdaad

Vooraf het huwelijk zet een rem op de criminele loopbaan: circa een halvering volgens een studie van Arjan Blokland van het Leidse onderzoekscentrum NSCR. Als een crimineel trouwt, is dat voor velen van hen het sein een andere bron van inkomsten te zoeken. Zodra kinderen uit dat huwelijk worden geboren, zakt het aantal criminelen nog verder: uiteindelijk tot bijna nul.

bron: Het Financieele Dagblad van 28 januari 2006

- 1p 15 Er zijn verschillende maatschappelijke oorzaken van crimineel gedrag. Welke maatschappelijke oorzaak van crimineel gedrag kun je afleiden uit **tekst 9**?
- A De gelegenheid maakt de dief.
 - B De samenleving wordt steeds anoniemer.
 - C Er is bij mensen gebrek aan maatschappelijke bindingen.
 - D Er is sprake van sociale ongelijkheid in de samenleving.
 - E Veranderd norm- en waardenbesef als gevolg van verminderde betekenis van de godsdienst of levensbeschouwing.

tekst 10

Identificatie: last of zegen?

Het is nu al ruim een dikke maand verplicht om een identiteitsbewijs op zak te hebben. Toch zijn veel mensen tegen die maatregel. Donderdag wordt er zelfs tegen gedemonstreerd. Mehmet Ozgul is het in ieder geval niet eens met de identificatieplicht. "Ik vind het een slechte zaak. Het geeft de politie nog meer recht bepaalde groepen aan te pakken, als je begrijpt wat ik bedoel."

naar: de Brug van Nijmegen van 12 februari 2005

- 1p 16 Waarom zijn sommige mensen, waaronder Mehmet Ozgul in tekst 10, het niet eens met de identificatieplicht? Zij vrezen dat de identificatieplicht leidt tot
- A betere opsporing van strafbare feiten.
 - B klassenjustitie.
 - C meer criminaliteit.
 - D positieve discriminatie.

tekst 11

Geen legitimatie: 3300 bekeuringen

In de eerste maand dat in ons land de identificatieplicht geldt, heeft de politie 3300 mensen beboet die zich niet konden legitimeren.

Sinds 1 januari moet iedereen van 14 jaar of ouder een paspoort, rijbewijs of identiteitsbewijs op zak hebben. Overtreders krijgen 50 euro boete, 14- en 15-jarigen 25 euro.

Er is volgens Justitie niet zomaar naar legitimatiebewijzen gevraagd. Dit is vooral gebeurd als ergens een delict of ordeverstoring was.

bron: Algemeen Dagblad van 3 februari 2005

Lees tekst 11 en bekijk de laatste twee zinnen.

- 1p 17 Wat is de reden dat de politie in een rechtsstaat **niet** zomaar naar een legitimatiebewijs mag vragen?
- A De burgers hebben recht op privacy.
 - B De burgers moeten beschermd worden tegen willekeur van de overheid.
 - C De politie moet eerst de strafbare feiten bewijzen.
 - D De politie moet eerst toestemming hebben van de burgemeester.

tekst 12

AMSTERDAM - Marinier Eric O., die werd verdacht van het overtreden van de geweldsinstructies voor Nederlandse militairen in Irak, eist een schadevergoeding van 300.000 euro van de Staat. Zowel de rechtbank als het gerechtshof sprak hem vrij. Het Openbaar Ministerie had zes maanden voorwaardelijke militaire detentie geëist en een taakstraf. Omdat O. in december 2003 de geweldsinstructies had overtreden, redeneerde Justitie, was er een Irakees om het leven gekomen.

naar: Dagblad van het Noorden van 4 juli 2005

Lees tekst 12.

- 1p 18 Wie heeft van de mogelijkheid gebruik gemaakt om in hoger beroep te gaan na de vrijspraak door de rechtbank?
- A de marinier
 - B de officier van justitie
 - C de rechter

tekst 13

De veelpleger

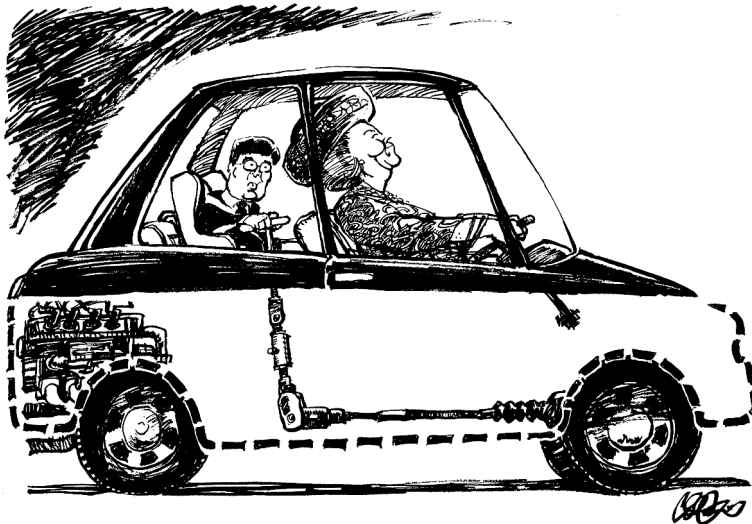
John is nog minderjarig. Des te schokkender is zijn criminele verleden: chantage, woninginbraak, auto-inbraak, geweld, fietsendiefstal, mishandeling, belediging, winkeldiefstal, zwartrijden, vernieling, bedreiging en vandalisme. Voor al die delicten is hij de afgelopen 2,5 jaar meerdere malen gearresteerd en veroordeeld.

naar: Algemeen Dagblad van 10 januari 2004

- 2p 19 John is volgens de tekst meerdere malen veroordeeld. Hij heeft straf gekregen volgens de regels van het jeugdstrafrecht.
→ Welke doelen van straffen werken hier kennelijk **niet**? Noem er twee.

Politiek en beleid

cartoon 1

bron: Jos Collignon in de Volkskrant van 30 april 2005

- 1p 20 Op de tekening zie je koningin Beatrix aan het stuur van een auto. Op de achterbank zit minister-president Balkenende in een kinderzitje, ook met een stuur in zijn handen.
→ Wat wil de tekenaar met deze cartoon uitdrukken over het bestuur van Nederland?

tekst 14

Politieke partij 'ONS Nederland' toevlucht voor teleurgestelde LPF'ers

Nederland heeft er sinds zaterdag een nieuwe politieke partij bij: 'ONS Nederland'. De partij wordt geleid door teleurgestelde leden van de LPF (Lijst Pim Fortuyn) en werkt samen met Leefbaar Rotterdam. De partij doet mee aan de verkiezingen voor de gemeenteraden en de Tweede Kamer.

bron: de Volkskrant van 25 april 2005

tekst 15

Uit de beginselverklaring van ONS Nederland

"ONS Nederland staat voor normen en waarden, die voortvloeien uit onze joods-christelijke en humanistische geschiedenis. Behoud van de Nederlandse identiteit en cultuur staat centraal. ONS Nederland staat voor een samenleving waarin iedereen in principe gelijke kansen heeft en burgers zelf verantwoordelijk zijn voor hun ontplooiing. Hierbij dient de overheid zich in hoofdzaak te richten op haar kerntaken, bijvoorbeeld zorgen voor orde en veiligheid."

naar: tekst beginselverklaring op website ONS Nederland 2005

Lees tekst 14 en 15.

- 2p 21 Bij welk soort politieke partij kun je de nieuwe partij 'ONS Nederland' indelen? Kies er twee uit: een christendemocratische partij, een conservatieve partij, een liberale partij, een linkse partij, een rechts-extremistische partij, een socialistische partij.

tekst 16

VVD wil de minister-president rechtstreeks laten kiezen.

bron: de Volkskrant van 30 mei 2005

- 1p 22 Bij welk streven past het VVD-voorstel?
Bij het streven naar
- A democratisering van het politieke systeem.
 - B herinvoering van de stemplicht.
 - C vergroting van de macht van het parlement.
 - D vermindering van de bureaucratie.

tekst 17

Ontevreden jeugd richt vakbond op

Een groep jonge ambtenaren, werknemers en freelancers heeft de nieuwe vakbond Alternatief Voor Vakbond (AVV) opgericht. De groep is ontevreden over de bestaande bonden, waar ouderen de dienst uit maken.

Jongeren betalen straks het in stand houden van het sociaal stelsel, maar hebben vrijwel geen stem bij de besluitvorming en de advisering aan het kabinet. Dit schrijft Mei Li Vos, een van de oprichters van de AVV, vandaag in de Volkskrant.

bron: de Volkskrant van 1 oktober 2005

Lees tekst 17.

- 1p 23 Nederland heeft een parlementaire democratie.
Bij welk kenmerk van een parlementaire democratie past de oprichting van de nieuwe vakbond AVV?
- A Alle burgers zijn voor de wet gelijk, jong en oud.
 - B Er zijn grondrechten, waaronder vrijheid van vereniging en vergadering.
 - C Er zijn vrije en geheime verkiezingen voor vertegenwoordigende organen.
 - D Gezag en bevoegdheden van ambtenaren liggen vast in de wet.

tekst 18

Kamer blokkeert wetsvoorstel over vierdaagse lesweek

Ook de laatste poging van minister Van der Hoeven van Onderwijs om de vierdaagse schoolweek officieel mogelijk te maken, sneuvelt hoogwaarschijnlijk in de Tweede Kamer. Een meerderheid van PvdA, VVD, D66, SP en GroenLinks blokkeert het wetsvoorstel.

naar: de Volkskrant van 30 juni 2005

- 1p 24 Welke twee van onderstaande uitspraken naar aanleiding van tekst 18 zijn juist? Schrijf de juiste twee nummers op.
- 1 De ambtenaren van de minister kunnen ter verantwoording worden geroepen door het parlement.
 - 2 De Tweede Kamer heeft gebruik gemaakt van haar wetgevende taak.
 - 3 Het wetsvoorstel gaat nu voor bespreking naar de Eerste Kamer.
 - 4 Minister Van der Hoeven heeft formeel het laatste woord.
 - 5 Wetsvoorstellen komen meestal van het kabinet.

- 1p 25 Politieke partijen kun je verdelen in rechts, midden en links. Ook de partijen uit tekst 18.

Wat is de juiste volgorde van die partijen, van rechts naar links?

- A D66 - GroenLinks - VVD - PvdA - SP
- B PvdA - VVD - D66 - SP - GroenLinks
- C SP - GroenLinks - PvdA - D66 - VVD
- D VVD - D66 - PvdA - GroenLinks - SP

afbeelding 1

Posters van diverse CDA-campagnes.

ILLUSTRATIE UIT: CDA 25 JAAR VAN UITGEVERIJ AO (ACTUELE ONDERWERPEN) BV.

bron: de Volkskrant van 11 oktober 2005

- 2p 26 Het CDA heeft tijdens de campagnes voor de Tweede-Kamerverkiezingen in het verleden bovenstaande verkiezingsposters laten maken. Op 22 november 2006 zijn er verkiezingen geweest voor de Tweede Kamer. Campagne voeren zoals posters ophangen, folders uitdelen, mensen toespreken, is een taak van een politieke partij vóór de verkiezingen van de Tweede Kamer.

→ Wat doet een politieke partij nog meer in de voorbereiding op de verkiezingen van de Tweede Kamer?

Schrijf de nummers van de drie juiste taken op.

- 1 advies geven aan de koningin
- 2 een lijsttrekker kiezen
- 3 een verkiezingsprogramma schrijven
- 4 het leveren van ministers
- 5 onderhandelen over een regeerakkoord
- 6 opstellen van een kandidatenlijst

tekst 19

D66 pikt afwijzing CDA niet

D66 zal niet accepteren dat het CDA serieuze vernieuwing van het staatsbestel blokkeert. “Minister Pechtold (Bestuurlijke vernieuwing) moet echt met iets thuiskomen”, aldus D66-leider Dittrich. Om te dreigen met een kabinetscrisis vindt hij het net te vroeg.

naar: de Volkskrant van 30 juni 2005

Lees tekst 19.

- 1p 27 Kamerlid Dittrich vindt het nog te vroeg voor het dreigen met een kabinetscrisis. Als je dat leest, wat weet je dan zeker?
- A D66 is een van de regeringspartijen.
 - B D66 overweegt een parlementair onderzoek voor te stellen.
 - C De oppositie in het parlement steunt de regering.
 - D Een meerderheid van de leden van de Tweede kamer zal Dittrich steunen.

tekst 20

GroenLinks en PvdA voor bindend referendum

PvdA en GroenLinks dienen vandaag een wetsvoorstel in om een bindend referendum in de grondwet op te nemen. Burgers kunnen dan handtekeningen verzamelen voor een volksraadpleging waarmee een aangenomen wet kan worden teruggedraaid.

Het is de derde keer in negen jaar dat een referendum wordt voorgesteld. Maar de indieners Duyvendak (GroenLinks) en Dubbelboer (PvdA) wijzen erop dat de steun voor dit instrument onder burgers en politici groter dan ooit is na het Europese referendum van 1 juni.

Het is niet meer voldoende eens in de vier jaar een parlement te kiezen, vinden ze, omdat partijen niet één op één de mening van de burgers weergeven.

Het CDA en de kleine christelijke partijen blijven tegen het referendum.

naar: de Volkskrant van 28 juni 2005

De vragen 28 tot en met 30 gaan over tekst 20.

- 1p 28 Voor welk knelpunt in het proces van de politieke besluitvorming is het referendum volgens de indieners in tekst 20 een goede oplossing?
- A De beperkte invloed van het parlement tegenover het kabinet en het ambtelijk apparaat.
 - B De ingewikkeldheid van de besluitvorming door te veel regels en bureaucratie.
 - C De tegenstelling tussen wat een meerderheid in het parlement wil en wat sterk leeft onder burgers.

- 1p 29 D De grote invloed van de Europese Unie op Nederlandse besluiten.
Om haar taken uit te oefenen, beschikt de Tweede Kamer over verschillende rechten.

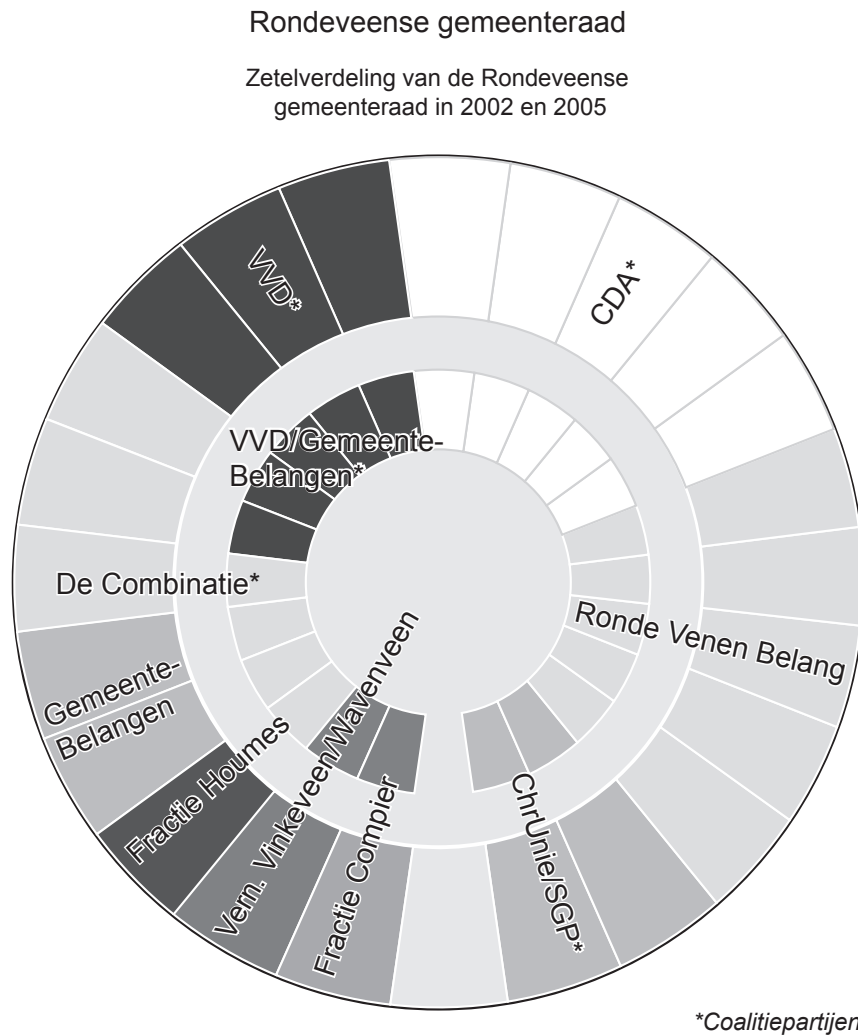
Welk recht van de Tweede Kamer herken je in tekst 20?

- A recht van amendement
- B recht van enquête
- C recht van initiatief
- D recht van interpellatie

Bekijk de laatste zin van tekst 20.

- 1p 30 Wat is het **belangrijkste argument** van tegenstanders van een referendum zoals het CDA en de kleine christelijke partijen?
- A De invloed van christelijke kiezers wordt kleiner.
 - B De kiezers zijn niet deskundig genoeg om te kiezen.
 - C De media zullen de burgers onvoldoende informeren over het onderwerp.
 - D Het parlement krijgt minder macht.

figuur 1

Toelichting: de gemeenteraad van de Ronde Venen heeft in totaal 23 zetels. Elk vakje in de figuur is een zetel. De buitenste cirkel is de zetelverdeling van de politieke partijen in 2005.

bron: Algemeen Dagblad Groene Hart van 18 oktober 2005

Bekijk figuur 1.

- 1p 31 Waaronder zijn besluiten in de gemeenteraad van De Ronde Venen vaak het gevolg van compromissen?
- A CDA en Ronde Venen Belang zijn in 2005 de grootste fracties.
 - B De coalitiepartijen zijn in deze gemeenteraad in de minderheid.
 - C Deze gemeenteraad bestaat uit landelijke en lokale partijen.
 - D Geen enkele partij in de gemeenteraad heeft de meerderheid.

tekst 21

... wil het rijden op diesel vanwege de luchtvervuiling zo duur maken dat automobilisten alleen nog in benzineauto's willen rijden.

bron: website van een politieke partij

- 1p 32 Welke politieke partij moet op de puntjes van tekst 21 worden ingevuld?
- A CDA
 - B LPF
 - C GroenLinks
 - D VVD

tekst 22

Straatenquête Woerden: 'Geen nieuw bedrijventerrein aanleggen'

Een kleine meerderheid van de Woerdense bevolking is van mening dat eerst de capaciteit van de bestaande bedrijventerreinen gebruikt moet worden voordat er een nieuw terrein mag worden aangelegd. Dit is een van de resultaten van de straatenquête die gehouden werd door de Vereniging Milieudefensie en de stichting Groene Hart.

naar: het Woerdens Nieuwsblad van 27 oktober 2005

- 2p 33 De Vereniging Milieudefensie en de stichting Groene Hart hebben een enquête gehouden. Daarmee willen ze de lokale politiek beïnvloeden. Om de politiek te beïnvloeden hadden deze belangengroepen ook handtekeningen kunnen verzamelen of een demonstratie kunnen houden.
- Wat kunnen deze belangengroepen nog meer doen om te zorgen dat er geen nieuw bedrijventerrein komt?
- Noem twee **andere** mogelijkheden dan een enquête houden, demonstreren of handtekeningen verzamelen.

tekst 23

Aantal rijksambtenaren daalt met bijna 3 procent

Het aantal rijksambtenaren is in 2004 met ruim zesduizend afgenomen. De ministeries van Landbouw en van Verkeer en Waterstaat leveren procentueel de meeste arbeidsplaatsen in.

naar: de Volkskrant van 18 mei 2005

- 1p **34** De VVD is een groot voorstander van het verminderen van het aantal ambtenaren.
→ Noem een uitgangspunt van de VVD dat tot dit standpunt leidt.
- 1p **35** Wat is een taak van ambtenaren op de ministeries?
A Zij adviseren leden van het parlement.
B Zij maken beleidsnota's voor belangengroepen.
C Zij schrijven wetsvoorstellen in opdracht van de minister.
D Zij verdedigen plannen van de minister in de Tweede Kamer.

tekst 24

Groeiend verzet tegen dreigende opheffing NPS

Het verzet tegen het kabinetsplan om de NPS op te heffen, neemt toe. De NPS (Nederlandse Programma Stichting) is een televisieomroep die uitzendt op Nederland 3. Vier bekende leden van D66 steunen de NPS in haar strijd om te kunnen blijven voortbestaan.

In een open brief aan de D66-fractie noemen deze vier bekende D66-leden, waaronder oud-partijleider Hans van Mierlo, de NPS succesvol. Het is daarom 'volstrekt onverantwoord' die op te heffen. Ze vrezen voor de toekomst van NPS-programma's als het nieuws- en actualiteitenprogramma Nova, het discussieprogramma Buitenhof en het geschiedenisprogramma Andere Tijden.

bron: Trouw van 30 juni 2005

- 1p **36** Van welke mogelijkheid om invloed uit te oefenen op de politieke besluitvorming maken de vier bekende D66-leden uit **tekst 24** gebruik?
A buitenparlementaire actie
B lidmaatschap van een actiegroep
C lobbyen
D participatie via een politieke partij

foto en tekst 25

Peter R. de Vries lanceert website PRDV

HILVERSUM - Misdadverslaggever Peter R. de Vries zet maandag met zijn Partij voor Rechtvaardigheid, Daadkracht en Vooruitgang (PRDV), een eerste stap naar politiek Den Haag. Hij lanceert dan een website om met aanhangers te communiceren, maar zal dan nog geen toelichting geven op programmapunten. Peter R. de Vries heeft eerder gezegd alleen daadwerkelijk in de politiek te gaan en deel te nemen aan de verkiezingen als hij genoeg steun krijgt van de bevolking.

naar: De Telegraaf van 20 oktober 2005

- 1p **37** De massamedia spelen een grote rol in de politiek.
Welke functie in de politiek vervult De Telegraaf door dit bericht te plaatsen?
- A** De burgers informeren over ontwikkelingen in de politiek.
 - B** Een bijdrage leveren aan de meningsvorming over een politiek onderwerp.
 - C** Een nieuw punt op de politieke agenda zetten.
 - D** Een politicus controleren of hij zich wel aan zijn woord houdt.
- 1p **38** Waarom heeft Peter R. de Vries een politieke partij opgericht en geen belangengroep?
- A** Een politieke partij heeft leden en een belangengroep niet.
 - B** Een politieke partij is vertegenwoordigd in adviesraden en belangengroepen niet.
 - C** Een politieke partij kan invloed uitoefenen op ministers en een belangengroep niet.
 - D** Een politieke partij kan meedoen aan de verkiezingen voor de Tweede Kamer en een belangengroep niet.

Analyse maatschappelijk vraagstuk: Sociale dienstplicht en werkstages voor jongeren

tekst 26

Werkstage voor schoolverlaters

DEN HAAG - Schoolverlaters moeten meer maatschappelijk bewustzijn ontwikkelen en beter op hun toekomst voorbereid worden met werkstages. Jongeren tussen de 16 en 18 jaar zouden voordat zij aan het werk gaan of een studie oppakken eerst ervaring moeten opdoen in bijvoorbeeld verpleeg- en ziekenhuizen, bij de politie of brandweer en vrijwilligersorganisaties als het Rode Kruis en Natuurmonumenten.

5 Gisteren presenteerden ondernemer A. Dake, kolonel K. Gijsbers van de Koninklijke Landmacht, socioloog P. Hofstede en voormalig raadsadviseur J. Kieboom van ex-premier Lubbers een plan aan politiek Den Haag. Zij kregen steun van voorzitter H. Wijffels van de Sociaal Economische Raad, die vindt dat jongeren zich meer als actief burger moeten gedragen. Volgens de

10 initiatiefnemers kan de overheid jaarlijks 10 procent van de schoolverlaters vier maanden lang op (vrijwillige) werkstage sturen voor 143 miljoen euro. Dat komt neer op circa 14.000 jongeren. Volgens Kieboom moeten de schoolverlaters wel

15 een toelage op het niveau van het minimumloon krijgen. Verder wordt de stage volgens Kieboom aantrekkelijk voor studenten als die daarmee studiepunten kunnen verdienen. Voor jonge migranten suggereerde hij dat de stage kan meewegen bij de inburgeringscursus.

De initiatiefnemers hebben onderzoeksbureau NIPO opdracht gegeven te

20 onderzoeken hoe de doelgroep zelf over de plannen denkt. Twee-derde noemde het initiatief voor de werkstage 'tamelijk leuk' of 'heel leuk'. Tien procent ziet niets in het plan. Bestuursvoorzitter E. Kist van ING-bank heeft toegezegd een aantal stageplaatsen te financieren bij het Nederlandse Rode Kruis.

bron: NRC Handelsblad van 4 juni 2003

Sociale dienstplicht

CDA-minister Piet Hein Donner van Justitie is voor de invoering van een sociale dienstplicht voor jongeren. Op die manier kunnen jongeren actiever deelnemen aan, en meer betrokken raken bij, de samenleving. Donner sprak vandaag in Rotterdam op de landelijke CDA-actiedag over Waarden en Normen. De CDA'er

5 refereerde aan een uitspraak van de vroegere Amerikaanse president John F. Kennedy. "Jongeren moeten zichzelf afvragen wat zij voor hun land kunnen doen in plaats van zich af te vragen wat hun land voor hen kan doen." Donner denkt aan maatschappelijke participatie van jongeren door hen bijvoorbeeld in te zetten bij het geven van taallessen, het leggen van contacten en het bieden van

10 steun aan mensen in de bijstand, het bijstaan van ouderen en gehandicapten of zich bezighouden met buurtbeheer dan wel toezichthoudende taken. Gemeenten zouden die taken kunnen coördineren.

bron: <http://frontpage.fok.nl/nieuws> van 30 oktober 2004

Maak gebruik van de teksten 26 en 27.

4p 39 We spreken van een maatschappelijk vraagstuk als dit voldoet aan een aantal kenmerken:

- 1 Mensen constateren een sociaal probleem.
 - 2 Het moet gaan om een probleem waarbij een invloedrijke groep mensen betrokken is.
 - 3 Het vraagstuk krijgt de aandacht van de publieke opinie of de politiek.
 - 4 Het vraagstuk is op te lossen door het nemen van gemeenschappelijke (collectieve) actie of door overheidsmaatregelen.
- Waarom is een sociale dienstplicht of werkstage voor jongeren een maatschappelijk vraagstuk?

Beantwoord deze vraag door per kenmerk (1 tot en met 4) een voorbeeld uit de teksten 26 en/of 27 te beschrijven. Verwijs per voorbeeld naar regelnummers in de teksten.

Doe het zo: neem het onderstaande over en vul het antwoord aan.

Sociale dienstplicht of werkstage is een maatschappelijk vraagstuk, omdat voorbeeld op basis van kenmerk 1: ...
voorbeeld op basis van kenmerk 2: ...
voorbeeld op basis van kenmerk 3: ...
voorbeeld op basis van kenmerk 4: ...

Bekijk tekst 26 en 27.

2p **40** Uit welke tekst blijkt dat het vraagstuk van de werkstages of sociale dienstplicht op de politieke agenda staat?
Geef een toelichting op je antwoord.

2p **41** Niet iedereen heeft evenveel invloed op de politieke besluitvorming. Dit is mede afhankelijk van de machtsmiddelen waarover ieder beschikt.
→ Over welke machtsmiddelen beschikt de groep personen die met het plan komt van een werkstage voor scholieren in tekst 26 (zie de regels 7 - 11)?
Noem er twee.

Gebruik tekst 27.

2p **42** Op de CDA-actiedag over Waarden en Normen sprak minister Donner zich uit voor een sociale dienstplicht.

Het CDA heeft de volgende christendemocratische uitgangspunten:

- 1 naastenliefde en verantwoordelijkheid
- 2 overheidszorg voor kwetsbare groepen, maar daarnaast zoveel mogelijk overlaten aan particuliere organisaties
- 3 rentmeesterschap

→ Welk christendemocratisch uitgangspunt herken je in tekst 27?

Citeer een zin uit de tekst waarin dat uitgangspunt naar voren komt.

Doe het zo: neem onderstaande regels over en vul het antwoord aan.

uitgangspunt: ...

zin bij dit uitgangspunt: ...

1p **43** Je hebt twee teksten (26 en 27) over het onderwerp 'sociale dienstplicht' gelezen. Via de media krijgt iedereen informatie over dit onderwerp. Er is een aantal theorieën over de beïnvloeding van mensen door de massamedia. Stel dat de media veel aandacht schenken aan de mening van de personen in de teksten 26 en 27 en dat daardoor het grote publiek hun voorstellen overneemt.

Welke beïnvloedingstheorie van de massamedia verklaart dit verschijnsel?

- A de agendatheorie
- B de injectienaaldtheorie
- C de multi-step-flow-theorie
- D de theorie van de media als betekenisverlener

Twee meningen over de sociale dienstplicht

tekst 28

Mening van Bas:

Afgezien van de vraag of je mensen wel kunt dwingen tot arbeid, kleven er andere nadelen aan het voorstel. Deze 'sociale dienstplicht' zal onvermijdelijk gedeeltelijk ten koste gaan van de tijd die jongeren anders aan productieve, betaalde arbeid zouden besteden. In plaats van een ervaring op een werkplek waar prestatie wordt aangemoedigd, krijgen jongeren werkervaring in een omgeving waarin het niet uitmaakt of je je volledig inzet of dat je slechts een minimale inspanning levert.

Voor het bedrijfsleven is het voorstel ook niet goed. Bedrijven krijgen geen gemotiveerde jonge werknemers. Bedrijven kunnen dan ook geen goedkope, legale arbeidskrachten aannemen zoals winkelpersoneel. Jongeren missen een flink deel van hun (potentiële) salaris.

tekst 29

Mening van Loes:

Ik ben eigenlijk best voor zo'n sociale dienstplicht. Het kan je alleen maar voordelen en ervaringen voor in je latere leven opleveren. Ik kwam op deze pagina's op internet omdat we voor Nederlands een beschouwing over dit onderwerp moesten schrijven. Ik denk dat het een goed idee is omdat het de samenleving beter en respectvoller maakt. Wel vind ik ook dat je het moeilijk kunt gaan verplichten. Beter is, denk ik, dat er veel waardering voor komt zodat jongeren het een eer en leuk gaan vinden om er aan mee te doen. Waarderen en gewaardeerd worden is in de hedendaagse samenleving volgens mij de sleutel! Ik vind het onzin om te zeggen dat het je studie in de weg staat. Ik ben vastbesloten over wat ik na mijn school wil doen en daar past best een tijdje sociaal werk en iets bijdragen aan de maatschappij tussen!

bron: www.limburg.nl/framemaster van 5 mei 2005 en 28 juni 2005

2p **44** Bas uit tekst 28 ziet invoering van een sociale dienstplicht niet zitten. Loes uit tekst 29 waardeert het idee om je als jongere vrijwillig in te zetten voor de samenleving.

→ Voor welke twee groepen en hun belangen komt Bas op?

Doe het zo: neem onderstaande regels over en vul het antwoord aan.

Groep 1 ... ; belang

Groep 2 ... ; belang

2p **45** Voor welke twee belangen komt Loes op?

Doe het zo: neem onderstaande regels over en vul het antwoord aan.

belang 1: ...

belang 2: ...

- 1p 46 De massamedia vervullen de volgende functies:
- 1 de amusementsfunctie
 - 2 de informatieve functie
 - 3 de opiniërende functie / de meningsvormende functie
 - 4 de onderwijsfunctie
 - 5 de reclamefunctie
- De teksten 26 tot en met 29 vervullen twee functies van de media.
→ Welke twee functies van de media vervullen de teksten?

tekst 30

Opvatting van de LPF over sociale dienstplicht

- De LPF spreekt nadrukkelijk van een plicht, en vindt een vrijblijvende 'maatschappelijke stage' niet ver genoeg gaan. (...)
- Argumenten als "daarvoor is de samenleving niet meer te porren" en "welke jongere is daar enthousiast voor?" zijn voorbeelden van wat de Lijst Pim Fortuyn beschouwt als verwerpelijke vormen van vrijblijvendheid.(...) Geen jongere
- 5 wordt er slechter van als hij zich een paar maanden of een jaar van zijn leven eens moet inzetten voor zijn medemens en de Nederlandse samenleving. Geen jongere wordt er slechter van als hij leert dat, indien hij later wil profiteren van
- 10 ook aan moet bijdragen. Jongeren en jongvolwassenen krijgen zo een stuk maatschappelijke vorming en verantwoordelijkheidsbesef mee door een steentje bij te dragen aan bijvoorbeeld gezondheidszorg, ouderenzorg, gehandicaptenzorg, onderwijs, kinderopvang, musea of ideële instellingen zoals natuur- en milieuorganisaties.

bron: www.lijstpimfortuyn.nl van 1 juli 2005

Gebruik tekst 30.

- 1p 47 Sociale dienstplicht als maatschappelijk vraagstuk kun je bekijken vanuit verschillende invalshoeken.
- Welke invalshoek staat **centraal in tekst 30** en waarom?
- A De sociaal-culturele invalshoek omdat de LPF bepaalde waarden zoals verantwoordelijkheid en medemenselijkheid, belangrijk vindt.
 - B De sociaal-culturele invalshoek omdat maatschappelijke instellingen kunnen profiteren van de sociale dienstplicht.
 - C De sociaal-economische invalshoek omdat de LPF vindt dat jongeren een bijdrage moet leveren aan de samenleving.
 - D De sociaal-economische invalshoek omdat de LPF vindt dat jongeren een slechte positie hebben op de arbeidsmarkt.

- 3p **48** De meningen over het wel of niet invoeren van een sociale dienstplicht verschillen, maar hoe sta jij hier tegenover?
Stel je het volgende voor: je wordt na het verlaten van je school opgeroepen om de sociale dienstplicht te vervullen in een verzorgingshuis voor een half jaar.
→ Geef je mening over deze vorm van sociale dienstplicht.
Verwerk in je antwoord twee argumenten. Geef één argument vanuit het belang van het verzorgingshuis (de ouderen of de leiding) en geef één ander argument. Gebruik voor jouw mening minimaal 60 en maximaal 95 woorden.